

DIAN FLUIJT

2.

CO-TEACHING: BETER OMGAAN MET DIVERSITEIT

Passend onderwijs is erbij gebaat als meerdere onderwijsprofessionals intensief met elkaar samenwerken in de klas. Althans, als die samenwerking aan bepaalde eisen voldoet. Dat betoogt Dian Fluijt, die gespecialiseerd is op het gebied van co-teaching. Fluijt is docent bij het Seminarium voor Orthopedagogiek en lid van het lectoraat 'Normatieve Professionalisering' van Hogeschool Utrecht. Daarnaast is zij eigenaar van 'De OnderwijsMENSEN'. Wat is co-teaching? En waarom draagt het bij aan passend onderwijs?

Inclusief onderwijs, ofwel een onderwijsbestel waarin leerlingen – met en zonder beperking – samen in de klas zitten en les krijgen van onderwijsprofessionals die intensief met elkaar samenwerken om elke leerling het beste onderwijs te geven.

GEEN UTOPIE

Dat dit geen utopie is, heeft Dian Fluijt gezien in Oostenrijk, waar het bijna al zo ver is. “In 2020 bestaat daar geen speciaal onderwijs meer”, vertelt ze. “In Graz – de regio die voorop loopt – zag ik hoe leraren samen met hart en ziel lesgeven aan groepen waarin het kind met het syndroom van Down en het kind in de rolstoel net zo floreren als de ‘reguliere’ leerling. Dat komt onder meer doordat er, afhankelijk van de groepsgrootte en het aantal leerlingen met een beperking, meer leraren voor de klas staan. Dat kan doordat het onderwijsbudget, dat vergelijkbaar

is met Nederland, wordt ingezet in de klas. Het geld gaat dus niet naar allerlei ondersteunende diensten en speciale voorzieningen. Daar kunnen we in Nederland heel veel van leren.”

Op basis van onderzoek stelde Fluijt vast dat co-teaching een effectieve strategie is om beter om te gaan met diversiteit in de klas. Leerlingen functioneren zowel in cognitief als sociaal-emotioneel opzicht beter als er meer onderwijsprofessionals voor de klas staan. “Als mensen intensief samenwerken, zijn ze in staat om veranderingen te bewerkstelligen,” zegt Fluijt, “bijvoorbeeld om een leerling met een forse problematiek verder te helpen. Effectief samenwerken geeft leraren zelfvertrouwen, ze kunnen samen meer aan en ervaren minder stress. En als het goed gaat met de leraren, lukt het hen beter om leerlingen goed te begeleiden, dus gaat het ook goed met de leerling. Co-teaching is daarom heel effectief als het gaat om passend onderwijs.”

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Fluijt zag in haar onderzoek dat er ook meer aandacht is voor het sociale leren als er meer mensen voor de klas staan. Van de drie domeinen van Biesta – kwalificatie, socialisatie en subjectvorming – komen socialisatie en subjectvorming dan beter tot hun recht. “Dat komt doordat er veel meer contact is tussen leraar en leerling, en meer gelegenheid om met elkaar in

gesprek te gaan”, zegt Fluijt. “Er is meer individuele aandacht voor de leerling. In plaats van dat de leraar voor de groep staat, is de groep meer een community van mensen die met elkaar samenwerken.”

Omdat het contact, de band tussen leraar en leerling, zo essentieel is, verheugt het Fluijt dat vo-scholen in toenemende mate zoeken naar manieren om het aantal contacturen tussen leraar en leerling te vergroten. Co-teaching is één van de opties. “Scholen koppelen bijvoorbeeld twee of meer leraren van verschillende vakken aan elkaar. Zij geven hun lessen samen en dragen samen de verantwoording. Als ze de mentoruren ook samenvoegen, is er een substantiële toename van het aantal contacturen.”

Dat is slechts één manier om co-teaching gestalte te geven. Ook de samenwerking tussen een leraar en een klassenassistent of tussen een leraar en een logopedist of andere onderwijsprofessional zijn vormen van co-teaching, althans als er sprake is van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De samenwerkende onderwijsprofessionals hoeven echter niet per se dezelfde verantwoordelijkheid te hebben, legt Fluijt uit. “Een klassenassistent bijvoorbeeld kan voor bepaalde zaken geen verantwoordelijkheid dragen. Toch is er sprake van co-teaching mits hij of zij zich helemaal committeert en echt bij het onderwijs is betrokken. Leraar en assistent nemen ieder de verantwoordelijkheid voor hun eigen aandeel. Als dat onvoldoende of niet gebeurt, wordt de samenwerking niet optimaal benut en is er geen sprake van co-teaching.”

COMPLEXITEIT OMARMEN

Naast gezamenlijke verantwoording, is het van belang dat de co-teachers werken vanuit dezelfde visie en dat ze hetzelfde verstaan onder goed onderwijs. Daarover moeten zij het dus met elkaar hebben. Voor dat gesprek ontwikkelde Fluijt het ‘team-ankerportret’, een instrument waarmee een co-teachersteam aan de hand van vragen een ‘portret’ maakt van zichzelf: waarom doen we wat we doen? En: hoe maken we wat we belangrijk vinden zichtbaar in ons onderwijs? Fluijt: “Daar komen ontwikkelpunten uit, waarvan het co-teachersteam er één of maximaal twee kiest. Daar gaan ze een half jaar aan werken.”

Om ervoor te zorgen dat de samenwerking tussen de co-teachers werkelijk meerwaarde heeft, is het verder van belang dat zij langdurig en op gestructureerde wijze met elkaar samenwerken, vertelt Fluijt. “Een optimale samenwerking leidt ertoe dat de samenwerkende partners nieuwe uitdagingen aangaan, iets dat heel belangrijk is als het gaat om passend onderwijs. Ze omarmen complexiteit. Dat bereik je alleen als je langdurig met elkaar samenwerkt. Daarnaast is het belangrijk dat ze het werk samen voorbereiden, samen uitvoeren en samen nabespreken, dus dat ze niet zo maar wat doen, maar bewust en gestructureerd samenwerken.”

VAN BINNENUIT

Fluijt is als begeleider betrokken bij verschillende projecten en initiatieven op het gebied van co-teaching in het primair en voortgezet onderwijs. Zo begeleidt ze bijvoorbeeld een vo-school die heeft gekozen voor *interne* ambulante begeleiders. Deze school heeft, in overleg met het samenwerkingsverband, ambulante begeleiders in dienst genomen, zodat zij leerlingen in samenwerking met leraren in de klas kunnen ondersteunen.

Fluijt benadrukt dat het niet nodig is om eerst iedereen te enthousiasmeren voordat een school met co-teaching begint. “Je kunt klein en eenvoudig beginnen, met de leraren die gemotiveerd zijn. Als anderen zien en horen dat het werkt, worden ze meestal vanzelf ook enthousiast. Het is belangrijk dat leraren gemotiveerd zijn om zich dit eigen te maken, onder meer omdat ze zich kwetsbaar moeten durven opstellen. Dit gaat niet over de invoering van een nieuwe methode; het gaat over duurzame verandering, een mindsetverandering. Het is een verandering van binnenuit.”

TIPS

- Ga kijken op scholen die bezig zijn met co-teaching of organiseer een studiereis naar Graz in Oostenrijk.
- De schoolleider: faciliteer en ondersteun de co-teachers. Durf het los te laten, geef de leraren vertrouwen en eigenaarschap.
- Betrek alle betrokkenen – ouders, leraren, managers, ondersteuners – erbij vanaf het begin. Dat is onder meer belangrijk omdat je co-teaching dan vanuit verschillende perspectieven benadert en ontwikkelt.

MEER INFORMATIE

Dian Fluijt

dian.fluijt@hu.nl

Fluijt, D. (2014). Prisma Co-Teaching. Leuven: Uitgeverij Acco.

Fluijt, D., Struyf, E., & Bakker, C. (2016). Samen lesgeven. Co-Teaching in de praktijk. Kalmthout: Uitgeverij Pelckmans Pro.